

נחמה ויצחק

בסייעתא דשמיא | נח תשפ"ב | גליון מס' 112

אלה תולדת נח נח איש צדיק וגו' ויולד נח שלשה בנים וגו' ותשחת הארץ.

סדר פרשת נח מתחיל עם פרשת דור המבול, שבעצם הינה המשך מסוף פרשת בראשית, דשם כתיב ויהי כי החל האדם לרב על פני האדמה וכו' וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכו' וינחם ה' וכו' ויאמר ה' אמתה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה וכו' כי נחמתי כי עשיתם: ונח מצא חן בעיני ה', ע"כ, ומשמע שעקב חטאם של בני האדם היה צריך להיות חורבן של כל העולם, ורק מפני שנח מצא חן, משום הכי היה כאן הצלה, וזה מה שמבואר בהפרשה של עשה לך חבת עצי גפר וגו'.

ולפי זה יוצא שתחילת הפרשה של ואלה תולדת נח, נח איש צדיק וכו', הוא נתינת טעם אמאי נח מצא חן בעיני ה', וכן הסיבה אמאי זכה וזיכה לכל העולם שינצל על ידו, וצריך ביאור עניינו.

ונראה לבאר על פי יסוד נפלא שייסד לנו בעל הבית הלוי בפרשה זו, וקיצור דבריו הוא זה.

אהא דכתיב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, הביא את דברי חז"ל (סנהדרין ק"ח:), שמלמד שאנשי דור המבול הרביעו בהמה על חיה, וחיה וכו' וכולם על אדם ואדם על כולם, וכן הביא את המדרש שמשמע שהבהמות של הדור ההוא מאליהן עשו כן, ועיין שם שהקשה דבשלמא האדם הוא בעל בחירה, אבל הבהמה הרי אין לה יצר הרע לעניינים כאלו, ועשייתה רק בטבעה, והאיך תעשה כדברים הללו, (והגם דמצינו מעשים כאלו, ובפרט וכו' זה על דרך מקרה והזדמנות, וגם כי היה מלומד וכו', עיין שם), אבל שכל המינים יעשו כדברים האלו הוא דבר קשה לכאורה, ועיין שם שהאריך בזה.

ומתוך קושיא זו יסד לנו הבית הלוי יסוד גדול, וזה לשונו, רק הענין, דכמו דהאדם פועל בעצמו על ידי הרגילו במעשיו הרעים ועושה בעצמו טבע שניה להיות טבעו משתוקק ונמשך לעשות כמעשיו הקודמים וכו' וכמו כן הוא פועל במעשיו בעולם התחתון בכלל וכו' ועל ידי המשכו אחר איזו תאוה הוא מגביר כוחה של התאוה הלזו, עד שמשריש זה בטבע של כל הברואים להיות טבעם נמשך לזה יותר ממה שהיה מקודם, כי כן יסד לנו מלכו של עולם בהטביעו טבע לכל בריותיו להיות טבעם נשתנה ונמשך אחר מעשה האדם והרגלו, וכפי רוב עשיית האדם כן ישתנה טבע של כולם אם מעט ואם הרבה, ולא לבד בבריות החיים אלא גם בדוממים נעשה טבע חדשה⁽¹⁾ וכו' וכמו שאמר הכתוב ותבאו ותטמאו את ארצי, דעל ידי מעשיהם טמאו לגוף הארץ וכו' וענין זה הגם כי לא נוכל להשיגו בשכל מכל מקום כל אדם יוכל להרגישו בחוש ממש בבואו לאיזה מדינה וכו'⁽²⁾, עיין שם.

(1) ונראה שזה הענין אמאי הכניס נח זמורות (של גפן או זית וכו') לתיבה, עי' מש"כ בליקוטי נ"י תש"פ.
(2) וכידוע היום ג"כ מהתנהגות הבהמות בגן החיות של מקומות מסוימים.

פרפראות

הנני משחיתם את הארץ, (ו' י"ג).

את הארץ, פירש רש"י, וזה לשונו, כמו מן הארץ, ודומה לו כצאתי את העיר, מן העיר. חלה את רגליו, מן רגליו, דבר אחר את הארץ, עם הארץ, שאף שלשה טפחים של עומק המחרשה נמוחו ונטשטשו, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מה השני פירושים שפירש רש"י, וכן מה שפירש את הארץ מן הארץ, דהנה מצינו שאת זה תיבה מיותרת לדרשה, וכמו שאמרו חז"ל את לרבות, אבל היכן מצינו שתיבת את פירושו מן.

והנה עיין בבבא קמא (מ"א:), שמעון העמסוני וכו' היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, וכו' עד שבא ר' עקיבא ולימד את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, ע"כ, ונראה דבתחילה שמעון העמסוני נקט שאת לרבות, שבכל מקום דכתיב את בא לרבות דבר הדומה לו, אך כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, הרי שאין שייך דבר הדומה לה' אלקיך, ובהכרח שאין את בא לרבות, וכיון, דאפילו אם יש מקום אחד בלבד, שאי אפשר לדרוש את לרבות, בהכרח שאין הפירוש של את, לרבות, ועיין בגמרא שם עד שבא רבי עקיבא ודרש דאת ה' אלקיך בא לרבות תלמידי חכמים, ולכאורה צריך ביאור איך יכול ר' עקיבא לדרוש את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, הא אי אפשר לרבות שום דבר שבעולם שהוא דומה להקב"ה, ונראה דר' עקיבא חידש דאף שאת בא לרבות, מכל מקום את אינו צריך לרבות דוקא דבר הדומה לו, אלא מרבה אפילו דבר הטפל לו, ושפיר יכול לרבות תלמידי חכמים שהם טפלים להקב"ה, ודו"ק.

ויוצא דפליגי אם את בא לרבות גם דבר הטפל, דלפי שמעון העמסוני אין את בא לרבות כלל, ולפי ר' עקיבא את בא לרבות, ולפעמים בא לרבות דבר הטפל לו, (וכעין תלמידי חכמים לגבי השכינה, ושערות לגבי טבילה, והנאת עורו לגבי שור הנסקל).

אכן נראה דאף דפליגי אי דרשינן את לרבות, מכל מקום יש מקומות שלכולי עלמא אין תיבת את בא לרבות, אלא פירושו עם, וכמו שמצינו (ריש שמות), ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ששם פירוש את יעקב עם יעקב, לכולי עלמא, ובאופן כזה אין את בא לרבות אלא פירושו כמו אתו, עימו.

ועוד כתב שם שזה מה שהיה בדור המבול, שהגבירו כל כך התאוה להזדקק לשאינם מינם עד שנעשה כן בטבע ונתחדשה זאת הטבע גם להבהמה לעשות כן, וזה שאמר הכתוב **וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה**, כי טבע הארץ בעצם נשחת עד **כי השחית כל בשר דרכו** גם הבהמה, ועיין שם עוד באריכות מה שהביא את דברי הזוהר ואיך פירש כמה וכמה עניינים על פי זה, עיין שם בדבריו הנפלאים.

ועל פי יסוד דבריו הנפלאים, נראה לפרש שזה מה שהקדים כאן הכתוב לענין ההשחתה, **ואלה תולדת נח נח איש צדיק וגו'**, פירוש שאף שנח היה באותו הדור ויכול היה להיות מושפע מאנשי דורו, אפילו שלא ביודעין, מכל מקום לא הושפע מהם.

ויש לומר שזה הביאור בהא דכתיב **ונח מצא חן בעיני ה'**, מפני שלא הושפע מאנשי דורו, אכן בנוסף לזה ברגע שנח לא הושפע מהם, ואדרבה דבק רק במינו גרם גם שעכשיו יש שפע טוב כנגד שפע הרע של אנשי דורו, ואף שלא היה יכול להשפיע על כל העולם, אבל על ידי שהוא ואשתו נהגו כדין, גרם **שוילוד נח שלשה בנים** וגו', והבנים כבר לא הושפעו מאנשי הדור, והם דבקו גם כן רק במינם.

ועכשיו, אף על גב שהושחתה כל בשר לפני האלקים, מכל מקום מכיון שכבר היה נח ואשתו, הם במעשיהם כבר גרמו שפע טוב גם על הבהמות ועל העופות שגם מהם כבר לא ישחיתו דרכם על הארץ, ואם לא על כולם וגם לא על מיעוטם, על כל פנים על שנים שנים מהם - כנגד נח ואשתו, השפיעו שלא ידבקו בשאינם מינם.

ולפי זה מובן עכשיו איך נח גרם להציל מכל החיות והבהמות והעופות שבעולם, שעל ידי מעשיו נגרם השפעה טובה בכל העולם, שגם יש מהבהמות שלא ישחיתו דרכם.

ולכאורה הא שהיו רק שנים מכל הבהמות, וכנגד נח ואשתו, ולא יותר בהמות גם כנגד בניו, נראה לבאר בהקדם ביאור דברי רש"י סוף פרשת בראשית, ד"ה **(ויהי נח) בן חמש מאות שנה**, וזה לשונו, אמר רבי יודן, מה טעם כל הדורות הולידו למאה שנה, וזה לחמש מאות, אמר הקב"ה, אם רשעים הם, יאבדו במים ורע לצדיק זה, ואם צדיקים הם, אטריח עליו לעשות תיבות הרבה, כבש את מעינו ולא הוליד עד חמש מאות שנה, כדי שלא יהא יפת הגדול שבבניו ראוי לעונשין לפני המבול, דכתיב **כי הנער בן מאה שנה ימות**, ראוי לעונש לעתיד, וכן לפני מתן תורה, ע"כ.

ולכאורה מה שכתב שאם יולידו הרבה יצטרכו לתיבות הרבה, דבריו צריכים ביאור, דהא התיבה היו לה שלושה קומות, ובקומה העליונה היה רק שמונה אנשים בלבד, והנה בקומה שתחתיו, קומה האמצעית, היו שם בהמות וחיות ועופות לאלפי אלפים, אם כן בכל קומה היה הרבה מקום, ולכאורה לפי זה לא היה חסר שם מקום בקומה העליונה לעוד כמה אלפי איש, ובפרט לפי מה שכתב הרמב"ן שהכל היה בנס, רק נח שהיה צריך לעשות מה שהיה יכול וכו', ואם כן אמאי יהיה צורך לבנות עוד תיבות, אמאי לא היו כולם יכולים ליכנס בקומה העליונה של התיבה, וצריך ביאור.

אכן נראה לבאר על פי יסוד הבית הלוי הנזכר, שמעשיו של האדם משפיעים לא רק על עצמו אלא גם על כל העולם ועל כל הברואים, ואם כן אם היו בניו צדיקים הרי וודאי שהיו משפיעים גם על כל העולם כנגדם,

ונראה שזה שני הפירושים ברש"י כאן, שהפירוש הראשון ברש"י סבירא ליה כמו ר' עקיבא **שאת** בא לרבות דבר הטפל לו, וכאן הפירוש **הנני משחיתם את הארץ**, פירוש שישחית הדבר הטפל לארץ, והיינו האדם שהוא טפל לארץ¹, והנה כשמשחית הדבר הטפל לבד בלי העיקר, אם כן הדבר הטפל נפרד מן העיקר, וכן כאן הפירוש הוא שמשחית האדם מן הארץ, ודו"ק².

אכן הפירוש השני ברש"י יש לומר שקאי גם אליבא דשמעון העמסוני, שאינו דורש את, וכאן הפירוש **את הארץ** הוא עם הארץ (וכמו **את יעקב**, עם יעקב), שישחית את האדם עם הארץ, והיינו עם חלק מן הארץ, שזה שלשה טפחים של עומק המחרישה, ודו"ק.

מכל הבהמה הטהורה תקח לך, (ז' ב').

הטהורה פירש רש"י, העתידה להיות טהורה לישראל, למדנו שלמד נח תורה, ע"כ.

ובפשטות היינו שלמד הסימני טהרה, שמעלה גרה ושוסעת שסע בבהמה הוא מין טהור.

אכן צריך ביאור מה שייך ידיעה זו של סימני טהרה ללימוד התורה, דלכאורה דבר זה שייך לידיעת התורה, ולא ללימוד התורה, (ולכאורה הנפקא מינה בזה, האם מותר לומר לגוי שבהמה זו טהורה או לא, שם זה נחשב ללימוד התורה, הרי זה אסור, דאסור ללמד תורה לגויים, (עיין סנהדרין נ"ט.), אבל אם אין זה אלא ידיעה בעלמא, לכאורה ליכא בזה שום איסור, (ועי').

אכן דבר זה בכלל צריך ביאור דהא עדיין לא ניתנה תורה, אם כן איך ידע נח מהם סימני הטהרה, והנה הא שמצינו שהאבות למדו אף שעדיין לא ניתנה, (עיין יומא כ"ח:), היינו על ידי חכמתם לבד, היינו מה שהם השיגו על ידי חכמתם, אבל לא שהיה להם קבלת התורה, ועיין אבות דר' נתן (פרק ל"ג א'), מלמד שזימן הקב"ה לאברהם שתי כליותיו בשני חכמים, ועיין ילקוט תהילים³ (ט"ז), אב לא למדו, רב לא היה לו, ומי לימדו חכמה, תנא ר' שמעון בר יוחאי אמר מלמד שזמן לו הקדוש

(1) ועי' זוה"ק כאן.

(2) וכן יש לפרש **כצאתי את העיר**, שיצאו מן העיר דבר הטפל לעיר, וכן חלה את רגליו, שהטפל לרגליו חלה ויתפרד מן הרגל, ודו"ק.

(3) הובא בבנין יהושע שם.

ברוך הוא שני כליות, והיו נובעות חכמה ודעת, ע"כ, ועיין שו"ת רשב"א (א' סוף סימן צ"ד), שהאבות הגיעו ברוב חכמתם אל העיקרים ההם, וציין למדרש שאצל אברהם שתי כליותיו מביעות לו חכמה כשני מלמדים, עיין שם, וכן עיין מה שכתב הגר"א (משלי י"ג י"ד), תורת חכם מקור חיים, כי החכמים על ידי חכמתם אפשר להם לידע דרך התורה כמו שאמרו חז"ל קיים אברהם אבינו אפילו עירוב תבשילין, והכל על ידי חכמתו, עיין שם, ומבואר שידיעת התורה של האבות (וכן של נח), היה על ידי חכמתם והתבוננותם, אבל לא על ידי קבלה, (ועיין מהרש"א בבא בתרא ע"ג:), ואם כן מה שידעו התורה היה על ידי התבוננות בטבע הדברים.

ולפי זה נראה לבאר שנח ידע איזו היא בהמה טהורה ואיזו איננה טהורה, על פי הא דאיתא בשבת (קכ"ח:), דאיתא שם (אהא דתנן שמסעדין הבהמה ללדת בשבת), תניא שרבן שמעון בן גמליאל אמר שמרחמין היינו על בהמה טהורה ביום טוב, (פירוש אם האם דוחה את ולדה אחר הלידה, מביאין בול של מלח וכו' כדי לגרום שתאהב את ולדה ותקרב ליה), וקאמר בגמרא שם דדווקא בהמה טהורה מרחמין, אבל בהמה טמאה לא, ומפרש טעמא משום שטמאה לא מרחקא ולדא ואי מרחקא ולדא לא מקרבא, ע"כ, ומבואר שמידה טובה זו של לקרב אפילו אחר שמרחקים, אינה אלא בטהורים.

ומבואר שאנו יודעים להבדיל בין מידת בהמה טהורה למידת בהמה טמאה והיא על ידי שלומדים הלכות שבת ויום טוב, שעכשיו יודעים שרק בהמה טהורה אף כשהיא מרחקת ולדה, מכל מקום חוזרת ומקרבת ליה, מה שאין כן בבהמה טמאה, אכן האבות, וכן נח, ידעו דבר זה על ידי חכמתם בלבד, ודו"ק.

והשתא מבואר איך למדנו מכאן שנח למד תורה, מכיון שהקב"ה אמר לו סתם טהורה ושאנינה טהורה, ומכיון שהתורה עדיין לא ניתנה איך ידע נח מה זה טהורה, ומה זה איננה טהורה, אלא וודאי שלמד נח תורה, פירוש שלמד הלכות יום טוב וידע שמרחמים רק על הטהורה, והטעם הוא משום שרק

וכנגד כל אחד ואחד מהם היו לפחות שנים שנים מכל הבהמות והחיות שבעולם, ואם כן שפיר היה צריך תיבות הרבה כנגד כל אחד ואחד, ולא מפני האנשים, אלא מפני כל החיות והבהמות שיושפעו מהם, ודו"ק.

ועוד נראה דהא דמצינו דהיה מעשי ניסים בתיבה שמועט מחזיק את המרובה, דבר זה שייך רק לגבי מקום מגורי הבהמות והחיות וכו', מכיון שלהם עצמם אין שום בחירה, וממילא תיבה שיכולה לשאת שם בני אדם יכול להכיל את כל הבהמות, והיינו מכיון שבהמות אלו הושפעו מחמת אנשים אלו, ממילא יכולים להיות כלולים עמם בתיבה שלהם, אבל כלפי האנשים עצמם שהם בעלי בחירה אין כאן מעשה ניסים, אלא צריך לבנות תיבה ששייך שכולם יכולים לחיות שם בלי נס, וממילא אף שכל הבהמות והחיות בעולם יכולים ליכנס בקומה האמצעית זה דווקא שם, אבל בקומה העליונה אינה מספקת רק לשמונה אנשים בלבד, ודו"ק.

ומשום הכי קאמר שאם היו בניו של נח גדולים וגם צדיקים, היו צריכים הרבה תיבות, תיבה לכל אחד מהם, ודו"ק.

והנה לפי המבואר בדברי רש"י, שמכיון שפחות ממאה שנים אינם בני עונשים, גם בפחות ממאה שנים אינם יכולים להשפיע על העולם, ולכאורה דתלוי זה בזה, דהיכא שיש לו בחירה, בזה גם כן יכול להשפיע על שאר העולם, ודו"ק³, ואם כן השתא מובן אמאי לא באו אלא שנים שנים, רק מחמת נח ואשתו ולא מחמת בניו שעדיין לא היו בני מאה שנה.

ובזה נראה לבאר גם מה שאמרו חז"ל (סנהדרין ק"ח:), ששלושה שימשו בתיבה חם כלב ועורב, ולכאורה צריך ביאור דהא כתיב **ויזכר אלקים את נח את כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה וגו'**, ועיין רש"י **ויזכר אלקים את נח וגו'**, וזה לשונו, מה זכר להם לבהמות, זכות שלא השחיתו דרכם קודם לכן, ושלא שמשו בתיבה, ע"כ, ומבואר שלא שימשו הבהמות בתיבה, וכתיב **כל הבהמה**, ואיך אמרו שכלב ועורב שימשו בתיבה.

אכן לפי המבואר מובן שפיר, דהרי רש"י כתב שני דברים שלא השחיתו דרכם קודם לכן, וגם שלא שימשו בתיבה, ולכאורה שני הזכירות היינו שני הזכותים שהיו בהשפעתו של נח, שעל ידי שנח לא השחית דרכו, ממילא השפיע על הבהמות שלא ישחיתו דרכם, ואם כן גם על ידי שנח לא שימש בתיבה בזה גרם והשפיע שגם הבהמות לא ישמשו בתיבה.

אכן כל זה אינו שייך אלא כלפי נח עצמו, ומה שהיה בכח השפעתו, אבל מה שלא היה בכח השפעתו, אינו בכלל זכירה זו.

והנה יש לומר דאין הכי נמי דלפני שנכנסו לתיבה היו כל בניו של נח בני פחות ממאה שנים ורק נח ואשתו השפיעו במעשיהם, אבל בתוך שנה זו יש לומר שגם יפת וגם חם נהיו בני מאה שנה, ואם כן מעכשיו גם הם יכולים לעשות מעשים שישפיעו על אחרים, ולפי זה מעשיו של חם ששימש בתיבה יכול להשפיע על בהמות ועופות מסוימים, על כל פנים אלו ששייכים לו, ודו"ק.

ולפי זה יש לומר שכח השפעתו של חם, היה על הכלב בבהמה, ועל העורב בעופות⁴, וממילא כיון שחם שימש בתיבה, גרם שגם הם, אלו הסרים להשפעתו, גם הם ישמשו בתיבה, ודו"ק.

(3) והא דתלוי בק' שנים, עי' במהרש"א סנהדרין (צ"ב:), דבן ק' כבן כ', עיי"ש, וא"כ דבר זה תלוי בעונש מן השמים, ודו"ק.

(4) ואפשר דייקא על שחורים שבהם.

טהורה הדר ומקרב ליה לולדה, והכיר וידע מרוב חכמתו שבהמה שמקרבת ולדה הינה מין טהורה, ואם כן רק משום שלמד תורה ידע להבדיל בין הטהורה לשאיננה טהורה, ודו"ק.

ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה, (ז' י"ב).

ארבעים יום וגו', פירש רש"י אין יום ראשון מן המנין, לפי שאין לילו עמו וכו', ע"כ.

ומבואר שהיום הולך אחר הלילה, דכדי לחשב יום אחד צריך קודם לילה ואחר כך יום.

ולכאורה התייחסו אצלם מונחים כמו שבני ישראל מונים, שהיום הולך אחר הלילה, אם כן שפיר אין ראשון מן המנין, אבל אם מונים כמו אומות העולם, שהלילה הולך אחר היום, יש כאן יום מיותר.

ולכאורה אין לומר שאז מנו כמו ישראל, דהרי עדיין לא היו בני ישראל, ואם כן קשה אמאי קחשיב הלילה לפני היום, ובפרט לפי מה שכתב פנים יפות בפרשתן (יום ולילה לא ישבותו), דעד מתן תורה גם בני ישראל היו הולכים לילה אחר היום⁴.

ונראה דהא דהולכים היום אחר הלילה, עיין חולין (פ"ג.), דילפינן מבריאת העולם, דכתיב שם ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, קודם ערב ואחר כך בוקר, ולכאורה צריך ביאור אם כן אמאי אין גם הגויים הולכים היום אחר הלילה, ולכאורה צריך לומר דכתיב אצלם ויום ולילה לא ישבותו, הרי קודם היום ורק אחר כך הלילה⁵.

אכן נראה שכל זה אינו אלא אחר המבול, דשם כתיב יום ולילה לא ישבותו, ורק אז נתחדש שהלילה אחר היום, אבל לפני המבול מנהג העולם היה היום אחר הלילה.

ויוצא שהיה שני זמנים, לפני המבול ואחר המבול, לפני המבול היה קודם לילה ואחר כך יום, ואחר המבול נשתנה העולם והיה קודם יום ואחר כך לילה, ובזה אתי שפיר איך מונים ארבעים יום למבול, שהם יום ולילו עימו.

והנה הא דאנן ילפינן מבריאת העולם, יש לומר שזה רק אחר מתן תורה⁶, שאז ניתנה תורה לישראל ונתחדשה ההלכה שאפשר לידרוש התורה, ואם כן דורשים דילפינן מבריאת העולם, שבישראל היום הוא אחר הלילה, ודו"ק.

וירא חם אבי כנען את ערות אביו וכו', (ט' כ"ב).

ועיין רש"י, וזה לשונו, וירא את ערות אביו, יש אומרים סרסו, ויש אומרים רבעו, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור היכא ילפינן מהא דכתיב וירא, שסרסו או רבעו.

והנה עיין סנהדרין (ע.), וירא חם אבי כנען את ערות אביו וכו', רב ושמואל, חד אמר סרסו, וחד אמר רבעו, מאן דאמר סרסו מתוך שקלקלו ברביעי קללו ברביעי, (פירוש מכיון שאנו רואים שנח קילל לבן הרביעי של חם, סימן שחם קילקל שנח לא יוליד בן רביעי), ומאן דאמר רבעו, גמר וירא וירא, כתיב הכא וירא חם אבי כנען את ערות אביו, וכתיב התם (אצל דינה) וירא אותה שכם בן חמור וגו', ועיין שם במסקנא שאף למאן דאמר שרבעו, מכל מקום מודה שסרסו, והראיה היא ממה שקיללו ברביעי, עיין שם.

והשתא לכולי עלמא פירוש וירא, הוא שעל ידי שראה ערות אביו עשה החשבון שאם יהיה לאביו בן רביעי, יהיה מחלוקת בין הבנים וכו', וכמו שפירש רש"י בסמוך ד"ה ארוך כנען⁷.

והנה הא דפליג אידך מאן דאמר וסבירא ליה דאף שדורשים שסרסו, מכל מקום גם רבעו, מדכתיב וירא, נראה דסבירא ליה שדורשים הקרא גם כפשוטו, שהיה כאן דבר התלוי בראיה ממש, ומשום הכי יליף וירא וירא.

והא דרבעו נחשב ראיה ממש, נראה, על פי מה דאיתא בפסחים (נ"א.), עם הכל אדם רוחץ חוץ חוץ מאביו וחמיו וכו', ופירש רש"י מתוך שרואהו ונזכר וכו' נותן לבו להרהור, והנה עיין יומא (ע"ד:). אמר ריש לקיש טוב מראה עינים באשה, יותר מגופו של מעשה, שנאמר טוב מראה עינים מהלך נפש, ועיין בתוספות ישנים שם, הילכך צריך להיזהר מאד ממנו, ע"כ, והיינו שהסתכלות בדבר מוליד התאוה, ועיין שם.

ואם כן כאן נמי יש לומר שמכיון שחם ראה ערות אביו ממש, והרי ראיית ערות אביו גורם להירהור, והיינו שהסתכלות הזו מוליד אצלו תאוה, וממילא רבעו כדילפינן וירא וירא, ודו"ק.

4 עי' מה שיישב בזה, האיך שמר אברהם אבינו שבת, וכן מה שפירש"י סוף פר' שלח, שקר"ס היה שמונה ימים אחר יצי"מ, ועי' תוס' קידושין (ל"ז:), ובמקנה שם.
5 עי' פנים יפות פר' בא.

6 ועי' תוס' סנהדרין (נ"ט.), ד"ה נאמר.

7 ועי' מש"כ בליקוטי נ"י תשפ"א.